

شناسایی و تبیین شاخص‌های مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جامعه شهری و ارائه مدل

مهدی توکل^۱، حسن فهیم دوین^{۲*}، محمدرضا اسماعیل‌زاده^۳، حسین پیمانی‌زاد^۴

تاریخ تصویب: ۹۹/۰۸/۱۸

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۵/۱۵

چکیده

هدف از مطالعه حاضر شناسایی و تبیین شاخص‌های مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جامعه شهری و ارائه مدل بود. تحقیق به لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی و به لحاظ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها از نوع توصیفی - تحلیلی به صورت اکتشافی و به لحاظ زمان انجام تحقیق از نوع حال‌نگر می‌باشد که جمع‌آوری اطلاعات به صورت میدانی انجام شد. جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی شامل خبرگان مدیریت ورزشی و جامعه شناسی با داشتن سابقه تدریس حداقل ۶ سال و پژوهش در زمینه ورزش و سرمایه اجتماعی می‌باشد که به روش نمونه‌گیری هدفمند تعداد ۲۰ نفر انتخاب شدند و جامعه در بخش کمی شامل کلیه اعضای هیات علمی رشته مدیریت ورزشی و جامعه شناسان دانشگاه‌های کشور را شامل می‌شود که بر اساس جدول مورگان نمونه برابر ۱۵۵ نفر تعیین و به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌های پژوهش در بخش کیفی مصاحبه عمیق و اکتشافی و در بخش کمی، پرسشنامه پژوهشگر ساخته مشتمل بر ۱۱۳ سؤال و ۶ مؤلفه بود. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و پاسخ به فرضیات تحقیق از روش‌های آمار توصیفی و روش‌های آمار استنباطی با کمک نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ و LISREL نسخه ۸/۸ استفاده شد. یافته‌های تحقیق نشان داد که شاخص‌های شناسایی شده مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جامعه شهری عبارتند از مؤلفه انجمن‌های داوطلبی، مؤلفه مشارکت ورزشی، مؤلفه کانون هواداران تیم‌های ورزشی، مؤلفه ورزش قهرمانی، مؤلفه رسانه‌های ورزشی و مؤلفه ورزش‌های آیینی می‌باشد.

کلید واژه‌ها: سرمایه اجتماعی، ورزش، جامعه شهری.

Email: mehdi24t@gmail.com

۱. دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

Email: fahim_pe@yahoo.com

۲. استادیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران*

Email: reza_ismaelzadeh@yahoo.com

۳. استادیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

Email: a_peymanizad@yahoo.com

۴. دانشیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

مقدمه

از چند دهه قبل تغییری انقلابی در مفهوم سرمایه به وجود آمده و مفهوم سرمایه‌های جدید مطرح شده است. از این رو، این مفهوم (به عبارت دیگر، سرمایه جدید) گسترش فراوانی پیدا نموده و به عرصه‌های دیگری مثل مدیریت دانش، تکنولوژی اطلاعات، ساختار، شبکه‌های اجتماعی و منابع نهفته در شبکه‌ها، گردش اطلاعات، قابلیت‌ها، مهارت‌ها و دانش کارگران نیز اطلاق می‌شود. یکی از معروفترین این سرمایه‌های جدید، که امروزه بسیار از آنها سخن گفته می‌شود، سرمایه‌های اجتماعی می‌باشد. سرمایه اجتماعی عمدتاً مبتنی بر عوامل فرهنگی و اجتماعی است. وجوه گوناگون پیوندها، همکاری، اعتماد متقابل و ارتباطات میان اعضای یک شبکه موجب تحقق اهداف اعضا می‌شود. علاوه بر این سرمایه اجتماعی برای برنامه‌های توسعه، توفیق آفرین است. وجود سرمایه اجتماعی، بستر مناسبی برای بهره‌وری سرمایه انسانی و اقتصادی و فیزیکی است و برعکس نبود سرمایه اجتماعی، اثربخشی سایر سرمایه‌ها را در دستیابی به توسعه منتفی می‌کند و بدون سرمایه اجتماعی، طی کردن راه‌های توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی، ناهموار و مشکل می‌شود. پذیرش این مفهوم به عنوان یک نوع سرمایه در سطح مدیریت کلان توسعه کشورها می‌تواند شناخت جدیدی را از سیستم‌های اقتصادی - اجتماعی ایجاد کرده و دولت مردان را در هدایت بهتر جامعه به سمت توسعه یاری رساند. بدون سرمایه اجتماعی، هیچ اجتماعی به هیچ سرمایه‌ای نمی‌رسد، به طوری که بسیاری از گروه‌ها، سازمان‌ها و جوامع انسانی، بدون سرمایه اقتصادی و صرفاً با تکیه بر سرمایه انسانی و اجتماعی توانسته‌اند به موفقیت دست یابند، اما هیچ مجموعه انسانی، بدون سرمایه اجتماعی نمی‌تواند اقدامات مفید و هدفمندی انجام دهد (استوربرگ، ۲۰۰۲). از سوی دیگر، سرمایه اجتماعی، به زندگی فرد، معنی و مفهوم می‌بخشد و زندگی را ساده‌تر و لذت بخش‌تر می‌کند. هافمن و همکاران (۲۰۰۵) اعلام داشته است که منظور از سرمایه اجتماعی، اموال و مستغلات پولی یا فردی نیست، بلکه منظور آن چیزهای محسوسی است که در زندگی روزمره بسیار استفاده می‌شوند؛ مثل حسن نیت، معاشرت، همفکری، داد و ستد اجتماعی در میان افراد و خانواده‌هایی که یک واحد اجتماعی را می‌سازند. هر کدام از محققانی که درباره مفهوم سرمایه اجتماعی بحث نموده‌اند تعریف خاصی از آن ارائه داده‌اند. از نظر کلمن سرمایه اجتماعی عبارت است از معیارها، شبکه‌های اجتماعی، و روابط بین بزرگسالان و کودکان که برای رشد بچه‌ها ارزشمندند (فیلد، ۱۳۸۵). به اعتقاد پاتنام (۱۳۸۰) سرمایه اجتماعی وجوه گوناگون سازمان اجتماعی نظیر اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها می‌باشد که می‌تواند با تسهیل اقدامات هماهنگ کارایی جامعه را بهبود بخشد. بوردیو (۲۰۰۱) نیز معتقد است که سرمایه اجتماعی، جمع منابع واقعی یا بالقوه‌ای است که حاصل شبکه‌ی بادوام روابط کمابیش نهادینه شده‌ی آشنایی و شناخت متقابل یا به بیان دیگر عضویت در یک گروه است. شبکه‌ی که هر یک از اعضای خود را از پشتیبانی سرمایه اجتماعی برخوردار می‌کند و آنان را مستحق «اعتبار» می‌سازد (فیلد، ۱۳۸۵). از سوی دیگر فوکویاما (۱۳۸۴) معتقد است که سرمایه اجتماعی، شکل و نمونه‌ی ملموسی از یک هنجار غیررسمی است که باعث ترویج همکاری بین دو یا چند فرد می‌شود. روی هم رفته باید گفت که «سرمایه اجتماعی به عنوان منبعی جهت تسهیل کنش جمعی تلقی می‌گردد و این منبع علاوه بر آگاهی و توجه نسبت به امور عمومی اجتماعی - سیاسی (شناخت)، یعنی آگاهی‌ای که موجب علاقمندی و دل نگرانی است، شامل اعتماد (اعتماد عمومی یا تعمیم یافته و اعتماد نهادی - مدنی)، هنجارها و یا رفتارهای معامله‌ی متقابل (همیاری) که در درون شبکه‌های اجتماعی عمل می‌کنند و عناصر ساختاری شبکه‌ها و مشارکت است» (فیروز آبادی، ۱۳۸۴). پاتنام (۱۳۸۰) می‌گوید که سرمایه اجتماعی بی‌ضرر است و تنها مقداری هزینه دارد. فوکویاما (۲۰۰۳) سرمایه اجتماعی را خیر عمومی هم برای اقتصاد و هم برای کل جامعه می‌داند و تنها بعدها از اثرات منفی آن یاد می‌کند. کارکردهای مثبت سرمایه اجتماعی شامل: تسهیل کنش متقابل، کاهش هزینه مبادلات، افزایش عملکرد دستگاه‌ها و کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی مانند فساد، فحشاء، رشوه خواری از نتایج و کارکردهای مثبت وجود سرمایه اجتماعی است و برعکس در صورت کاهش این سرمایه رشد این موارد منفی خواهد بود. وجوه منفی سرمایه اجتماعی از دو جنبه بررسی می‌گردد؛ یکی تأثیر سرمایه اجتماعی در تقویت نابرابری، زیرا فواید سرمایه اجتماعی به شکل نابرابر توزیع شده است و افراد دارای اتصالات بیشتر از مزایای آن بیشتر بهره می‌گیرند و دیگری نقش سرمایه اجتماعی در حمایت از رفتارهای

ضد اجتماعی است مانند همبستگی اجتماعی میان گروه‌های مخرب. در میان متفکرین، کارکردهای منفی سرمایه اجتماعی شامل: تثبیت نابرابری‌های اجتماعی، از دست دادن خلاقیت و آزادی افراد در پی حمایت گروهی و تقویت همبستگی، تشویق و ترغیب نژادپرستی در پی تأکید بیش از حد بر گروه و شبکه اجتماعی خاص، اثر سوء قدرت شبکه‌های اجتماعی به جهت ارضاء نیازهای احساسی و کم شدن وابستگی زوج‌ها در خانواده می‌باشد (فیلد، ۱۳۸۸). ورزش امروزه آن چنان در ساختارهای زندگی انسان‌ها رسوخ نموده است که به‌عنوان یکی از شاخص‌ها و نمودهای حیات وی به‌شمار می‌آید و با توجه به گرایش افراد به رشته‌ها و فعالیت‌های ورزشی می‌توان سبک زندگی و میزان سرمایه اجتماعی آنها را بازشناخت و ویژگی‌های شخصیتی و عادت واره‌شان را برشمرد. ورزش علاوه بر اینها، موجب فهم نمادهای مشترک جهت ایجاد توافق و تفاهم بین افراد در راستای انسجام اجتماعی نیز گردیده است. ورزش در حوزه مطالعات اجتماعی به‌عنوان پدیده اجتماعی که کنش متقابل مشارکت‌کنندگان اعم از ورزشکاران، مربیان، هواداران و سازمان‌های اجتماعی درگیر را به همراه دارد؛ و همچنین به‌عنوان نوعی تولید دانش علمی در جهت تفسیر، فهم، تبیین الگوهای رفتار انسانی و حل مسائل اجتماعی قابل بررسی است. الیاس (۲۰۰۴)، ورزش را کلید شناخت جوامع می‌داند و آن را مدخلی مناسب برای تحلیل در زمینه ساختارهای حاکم بر جوامع می‌پندارد. بنابراین، شناخت تأثیر متقابل ورزش در مناسبات و روابط اجتماعی، تکوین و گسترش حوزه جدید و نوپیدای جامعه شناسی ورزش را اجتناب ناپذیر می‌نماید (جوانمرد، ۱۳۹۵). عده‌ای از اصحاب علوم اجتماعی نیز، نوع ورزش افراد را تعیین کننده سبک زندگی و بیانگر طبقه اجتماعی آنها تلقی نموده است و آن را پدیده‌ای اجتماعی که نیاز به ترجمه ندارد و خود ترجمان ملت‌ها می‌باشد، پنداشته‌اند. علاوه بر اینها، جماعتی دیگر از جامعه شناسان، ورزش را شیوه‌ای به منظور کنش و واکنش‌های افراد تصور کرده‌اند و آن را در پرورش شخصیت، اعتدال روانی، خویش‌داری، درونی کردن هنجارهای مدارا، مهار تدریجی رفتارهای پرخاشگرانه و تنظیم خشونت مفید می‌دانند. در هر حال، حوزه جامعه شناسی ورزش ضمن تأکید بر نقش و کارکرد ورزش در زندگی اجتماعی، آن را مدلی برای شناخت ساختارهای اجتماعی و فرهنگی و مدخلی به منظور تحلیل این ساختارها می‌پندارند و غنی سازی اوقات فراغت، انتقال ارزش‌ها، کاهش آسیب‌های اجتماعی و افزایش سرمایه اجتماعی را از دیگر کارکردهای اجتماعی ورزش در جامعه معاصر می‌دانند. همچنین این پدیده به‌عنوان جنبش اجتماعی نوین جهت فهم نمادهای مشترک ملی یاد شده که قادر به فراهم سازی مقدمات لازم برای کنش ارتباطی در راستای ایجاد توافق و تفاهم بین افراد در راه نیل به انسجام اجتماعی می‌باشد و همچنین اهمیت موفقیت ورزشی در میادین بین‌المللی به لحاظ ایجاد نشاط و برانگیختن حس غرور ملی و کمک به وحدت ملی در جامعه غیرقابل انکار است (جوانمرد، ۱۳۹۵).

مطالعه پیشینه پژوهش‌ها در این زمینه نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی مفهومی پیچیده، چند وجهی و بین رشته‌ای است که توجه بسیاری از صاحب‌نظران را به خود جلب نموده است. سرمایه اجتماعی را اغلب شبکه‌ای از ارزش‌ها و هنجارها به حساب می‌آورند. از زمان طرح این مفهوم تاکنون تحقیقات زیادی درباره‌ی آن صورت گرفته است و تأثیر سرمایه اجتماعی در افزایش سلامت روان، کاهش جرایم، افزایش پیوندهای اجتماعی، ایجاد شبکه‌های حمایتی برای اعضاء خانواده، کاهش مصرف مواد مخدر، کاهش خشونت خانوادگی، افزایش فعالیت‌های بهداشتی، کاهش احتمال ترک تحصیل نوجوانان (شریفیان ثانی، ۱۳۹۵)، کاهش میزان خودکشی، کاهش کودک آزاری و افزایش تسهیل در جریان و پردازش اطلاعات بررسی و تأیید شده است. حقیقتیان و حیدرخانی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه ابعاد سرمایه اجتماعی و دیدگاه شهروندان نسبت به توسعه شهری دریافتند که بین تمامی متغیرهای سرمایه اجتماعی، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آگاهی و تعامل اجتماعی با توسعه شهری ارتباط معنی‌داری وجود دارد. فراهانی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی دریافتند که بین افزایش سرمایه اجتماعی و بالا رفتن توسعه روستایی رابطه مثبت و کاملاً معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر با افزایش میزان سرمایه اجتماعی در بین پاسخگویان، توسعه روستایی به‌ویژه در ابعاد اجتماعی و کالبدی تحول بیشتری را نشان می‌دهد. جوانمرد و نوابخش (۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان بررسی جامعه شناختی کارکرد ورزش بر انسجام اجتماعی در ایران دریافتند که ورزش بر انسجام اجتماعی تأثیر دارد و تأکید بر این امر دارد که بین جنسیت ورزشکاران و مدرک تحصیلی آنها از یک سو و نگرش آنها به تأثیر ورزش بر انسجام اجتماعی هیچ رابطه‌ای

دیده نشد. خداداد و کریم‌نیا (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر عامل‌های اقتصادی و اجتماعی بر موفقیت ورزشی کشورها در بازی‌های المپیک دریافتند که شاخص توسعه انسانی مؤثرترین عامل بر افزایش احتمال موفقیت ورزشی کشورها در بازی‌های المپیک بوده است.

اهمیت وجود و تقویت سرمایه اجتماعی در جوامع شهری بیش از گذشته دیده و ملموس می‌شود. از هم گسیختگی روابط اجتماعی در شهر، شهرنشینی، کاهش همکاری و تعاون، ضعف در حمایت‌های اجتماعی جامعه شهری در برنامه‌های عمران شهری، رکود و ضعف در امنیت اجتماعی و رسیدگی به امور انتظامی و حفاظت و امنیت و خلاصه عدم مشارکت شهروندان در برنامه‌ریزی‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی در بسیاری از شهرهای ایران و به‌ویژه کلان‌شهرها موجب اتلاف سرمایه‌های مادی و معنوی و تشدید مشکلات و ناهنجاری‌های شهری گردیده است. با توجه به کارکردها و آثار سرمایه اجتماعی در یک جامعه از یک سو و گسترش اقبال عمومی به مشارکت ورزشی در سطوح مختلف آن (تفریحی تا حرفه‌ای) در دهه اخیر و همچنین در جهت توسعه یافته‌های سایر محققان در این حوزه و حل مسائل اجتماعی در جوامع شهری، در پژوهش حاضر محقق به دنبال شناسایی و تبیین شاخص‌های مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جامعه شهری و ارائه مدل می‌باشد.

روش شناسی

تحقیق حاضر به لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی و به لحاظ نوع جستجوی داده‌ها از نوع ترکیبی (کمی و کیفی) و به لحاظ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها از نوع تحلیلی و توصیفی - اکتشافی و به لحاظ زمان انجام تحقیق از نوع حال‌نگر می‌باشد که جمع‌آوری اطلاعات به صورت میدانی و پیمایشی انجام شد. جامعه آماری این پژوهش در بخش کیفی شامل ۲۰ خبره از اساتید دانشگاهی با دارا بودن مدرک دکترای مدیریت ورزشی و جامعه شناسی با داشتن سابقه تدریس حداقل ۶ سال و پژوهش در زمینه ورزش و سرمایه اجتماعی بود که اقدام به شناسایی شاخص‌های مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جامعه شهری نمودند و جامعه در بخش کمی شامل کلیه اعضای هیأت علمی رشته مدیریت ورزشی و جامعه شناسان دانشگاه‌های کشور را شامل می‌شود که بر اساس جستجو و برآورد گروه تحقیق، این میزان در سال ۱۳۹۷، از ۲۷۰ نفر تجاوز نمی‌کند؛ لذا حجم نمونه در این بخش بر اساس جدول مورگان برابر ۱۵۵ نفر تعیین و نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده به انجام رسید. ابزار جمع‌آوری داده‌های پژوهش در بخش کیفی مصاحبه عمیق و اکتشافی و در بخش کمی پرسشنامه پژوهشگر ساخته مشتمل بر ۱۱۳ سؤال و ۶ مؤلفه می‌باشد. مؤلفه‌های این پرسشنامه عبارتند از عوامل مؤلفه انجمن‌های داوطلبی (دانشگاه‌ها، جامعه) شامل ۲۱ سؤال، مؤلفه مشارکت ورزشی (ورزش دانش‌آموزی، دانشگاهی، همگانی و محلات) شامل ۵۰ سؤال، مؤلفه کانون هواداران تیم‌های ورزشی شامل ۱۲ سؤال، مؤلفه ورزش قهرمانی (ملی، بین‌المللی) شامل ۱۱ سؤال، مؤلفه رسانه‌های ورزشی شامل ۱۰ سؤال، مؤلفه ورزش‌های آیینی (زورخانه، بومی محلی و کشتی پهلوانی) شامل ۹ سؤال می‌باشد که برای هر بعد سؤالاتی طراحی شد. لازم به ذکر است که مقیاس اندازه‌گیری در این پرسشنامه طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای (از کاملاً مخالفم نمره ۱ تا کاملاً موافقم نمره ۵) بود. جهت بررسی روایی ابزار پژوهش از روایی صوری و محتوایی و روایی همگرا و واگرا و جهت بررسی پایایی ابزار از ضریب آلفای کرونباخ و گاتمن استفاده شد که در سطح بالایی مورد تأیید قرار گرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و پاسخ به فرضیات تحقیق از روش‌های آمار توصیفی و روش‌های آمار استنباطی با کمک نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ و LISREL نسخه ۸/۸، استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی نشان داد که بیشترین فراوانی در بین ۲۰ نفر مصاحبه شونده‌گان، ۱۷ نفر مرد (۸۵ درصد) بودند. همچنین بیشترین فراوانی ۹ نفر (۹۵ درصد) متأهل هستند. از طرفی بیشترین فراوانی ۹ نفر (۴۵ درصد) بین ۴۱-۴۵ سن داشته‌اند.

ملاحظه شد که بیشترین فراوانی ۹ نفر (۴۵ درصد) دارای سابقه کاری بین ۱۱-۱۵ سال بوده‌اند. لازم به ذکر است که تمامی مصاحبه‌شوندگان دارای تحصیلات دکتری و بالاتر هستند. همچنین از بین ۱۵۵ نفر آزمون‌شوندگان، بیشترین فراوانی ۱۰۶ نفر از افراد نمونه (با ۶۸/۳۹ درصد) مرد بودند. بیشترین فراوانی ۴۸ نفر (۳۰/۹۶ درصد) بین ۵۱-۵۵ سال سن دارند. ۳۳ نفر از افراد نمونه (۲۰/۶۵ درصد) مجرد و ۱۲۳ نفر (۷۹/۳۵ درصد) متأهل می‌باشند. بیشترین فراوانی ۵۲ نفر (۳۳/۵۵ درصد) بین ۱۱-۱۵ سال سابقه کار داشته‌اند.

یافته‌های کیفی: شاخص‌های مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جامعه شهری کدامند؟

ابتدا در این بخش به نتایج بدست آمده از مصاحبه‌ها و کدگذاری و در بخش بعدی به تجزیه و تحلیل توصیفی بخش کیفی می‌پردازیم. فرایند کدگذاری معمولاً شرایطی را به‌وجود می‌آورد که با استفاده از آن می‌توان داده‌های خام را به مفاهیم نظری توسعه داد. در طی فرایند کدگذاری مقوله‌ها از مصاحبه‌ها پیدا شده و بیان شده‌اند. کدگذاری در دو مرحله صورت گرفت (۱) کد گذاری باز و (۲) کدگذاری محوری. نتایج مصاحبه‌ها بعد از کدگذاری‌ها در جداول ۱ تا ۶ آورده شده‌اند. در ستون اول این جداول به هر فرد کد Q1 تا Q20 (۲۰ نفر از خبرگان مدیریت ورزشی و جامعه‌شناسی) داده شد و در ستون دوم گزاره‌های کلامی مصاحبه‌شوندگان آورده شده است. ستون سوم مربوط به کدگذاری باز و ستون آخر مربوط به کدگذاری محوری که عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش می‌باشد:

جدول ۱: کدگذاری داده‌های محتوای مصاحبه در بخش انجمن‌های داوطلبی

کد محوری	کد باز	گزاره کلامی	کد مصاحبه‌شوندگان
انجمن‌های داوطلبی	حس امنیت	افراد در شبکه‌های اجتماعی غیر رسمی (تیم‌های ورزشی، انجمن‌های داوطلبی) به لحاظ وجود هنجارهای مشترک بیشتر احساس امنیت می‌کنند.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8, Q12, Q14, Q17, Q18, Q19, Q20
	تقویت اعتماد گروهی	در درون گروه‌های اجتماعی (انجمن‌های داوطلبی) هنجارهایی وجود دارند که باعث تقویت اعتماد و تسهیل همکاری می‌شود.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q9,Q10,Q11,Q13,Q14,Q15,Q16,Q17,Q18,Q19,Q20
	ایجاد رفتار	نهادهای مردم محور، (انجمن‌های داوطلبی و اجتماعات محلی) با توجه به عدم متمرکز بودن آنها، رفتارهای جدید ایجاد کرده و آنها را نهادینه می‌کنند.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q9,Q10,Q11,Q13,Q14,Q15,Q16,Q17,Q18,Q19,Q20
	توسعه مشارکت	انجمن‌های داوطلبی در دانشگاه‌ها و در سطح جامعه، مشارکت در پایین (مشارکت مردم محور) را گسترش می‌دهد.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8,Q9,Q10,Q11,Q12,Q13,Q14,Q15,Q16,Q17,Q18, Q19, Q20
	هنجارهای تعامل یافته	روابط شخصی که از طریق مشارکت در ورزش و عضویت در انجمن‌های ورزشی و کانون هواداری تیم‌های ورزشی ایجاد می‌شود، برای توسعه هنجارهای تعامل یافته و تعمیم یافته دارای انرژی بلقوه‌ای است.	Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8,Q9,Q10,Q13,Q14,Q15,Q16,Q17,Q18, Q19, Q20
	هویت اجتماعی	مشارکت ورزشی و عضویت در انجمن‌های ورزشی را با توجه به فراهم نمودن زمینه‌های افزایش ارتباطات اجتماعی، کسب مهارت‌های اجتماعی و شکل‌گیری هویت اجتماعی می‌توان از عوامل تأثیرگذار بر توسعه سرمایه اجتماعی دانست.	Q4,Q5,Q6,Q7,Q8,Q9,Q10,Q11,Q12,Q13, Q14, Q15
	حفظ سرمایه اجتماعی	یکی از شرایط حفظ و تولید سرمایه اجتماعی، مشارکت در ورزش و انجمن‌های ورزشی می‌باشد.	Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8,Q9,Q10,Q16,Q17,Q18, Q19,Q20
	مشارکت‌های دیگر	عضویت و مشارکت در گروه‌های اجتماعی (رسمی - غیر رسمی) می‌تواند احتمال مشارکت در دیگر انواع فعالیت‌های اجتماعی را در جامعه افزایش دهد یا برعکس (رابطه دوسویه).	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8,Q9,Q15,Q16,Q17,Q18, Q19,Q20

Q1,Q2,Q3,Q7,Q8,Q9, Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17	داشتن شبکه‌های اجتماعی غیر رسمی مانند دوستان و خانواده که برای افراد نقش حمایتی و امنیتی دارند به مشارکت بیشتر افراد در فعالیت‌های ورزشی منجر می‌شود و یا برعکس (رابطه دوسویه).	مشارکت ورزشی	
Q1,Q2,Q15,Q16,Q17, Q18, Q19,Q20	ورزش و عضویت در انجمن‌های ورزشی منبع احساس هویت، تعلق، غرور و برخورداری از روابط اجتماعی است.	حس تعلق اجتماعی	
Q1,Q2,Q3,Q7,Q8,Q9, Q10,Q11,Q17,Q18, Q19,Q20	سرمایه اجتماعی به اختصار، محصول حضور فعال و پرشور افراد در نهادهای داوطلبی ورزشی است که هر چقدر این کانون‌های اجتماعی در جامعه بیشتر باشد به رشد اجتماعی و توسعه پایدار جامعه کمک می‌شود.	رشد و توسعه پایدار جامعه	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11,Q 12,Q13,Q14,Q15, Q16, Q17,Q18, Q19, Q20	حضور در رویدادهای ورزش همگانی مانند همایش‌های عمومی (پیاده‌روی و دوی همگانی، کوهپیمایی، فعالیت‌های تفریحی اوقات فراغت خانوادگی) می‌تواند سبب افزایش اعتماد اجتماعی، فعالیت‌های داوطلبانه و خیرخواهانه، تحکیم روابط و برقراری ارتباط بین افراد و در نهایت ارتقاء سرمایه اجتماعی شود.	تحکیم روابط	
Q1,Q15,Q16,Q17, Q18, Q19, Q20	جوامعی از نظر سرمایه اجتماعی غنی هستند که دارای شبکه‌های مترکبم اجتماعی و فرهنگی در قالب گروه‌های ورزش محلی و انجمن‌های داوطلبی ورزشی باشند.	غنی سازی اجتماعی	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7, Q13,Q14,Q15, Q16, Q17, Q18, Q19, Q20	انجمن‌های داوطلبی ورزشی باعث افزایش اعتماد اجتماعی و دیگر هنجارهای عمل متقابل می‌شوند.	اعتماد اجتماعی	
Q12,Q13,Q14,Q15, Q16,Q17,Q18, Q19, Q20	انجمن‌های داوطلبی (به‌عنوان پایگاه و نهادهای اجتماعی) با توجه به ماهیت داوطلبانه بودن خود، میزان اراده‌گرایی و میل به مشارکت‌های اجتماعی در میان شهروندان یک جامعه را افزایش می‌دهد.	میل به مشارکت اجتماعی	
Q6,Q7,Q8,Q9,Q10, Q11,Q12,Q13,Q14, Q15	شهروندانی که عضو انجمن‌ها و گروه‌های اجتماعی (انجمن‌های داوطلبی ورزشی) هستند، پتانسیل کنش و همکاری جمعی نهادینه شده و تأثیرگذاری بر روندهای اجتماعی در جامعه را به نمایش می‌گذارند.	همکاری جمعی	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11,Q 12,Q13,Q14,Q15,Q16, Q17,Q18, Q19, Q20	در انجمن‌های داوطلبی به‌عنوان یکی از عناصر اصلی سرمایه اجتماعی، افراد از طریق دامنه وسیعی از تماس‌های ضروری و تعاملات اجتماعی، ظرفیتی را ایجاد می‌کنند که در بهبود و کارایی کارکرد زندگی اجتماعی - سیاسی افراد نقش اساسی دارد.	بهبود کارکرد زندگی	
Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8, Q9,Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q19,Q20	همکاری با نهادهای خیریه و داوطلبانه (انجمن‌های داوطلبی به‌عنوان یک پایگاه اجتماعی) به‌صورت مالی و فکری و صرف وقت، باعث تقویت سرمایه و هویت اجتماعی در وجود افراد شده و موجب کمتر شدن مشکلات اجتماعی می‌شود.	کاهش مشکلات اجتماعی	
Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10,Q11,Q12, Q13,Q14,Q15	انجمن‌های داوطلبی (به‌عنوان یک پایگاه اجتماعی) که بر اساس یکسری اصول، ارزش‌ها و هنجارهای مشترک با نیت نودوستی و فعالیت‌های خیرخواهانه و داوطلبانه بنا نهاده شده است، به توسعه سرمایه اجتماعی کمک می‌کند.	نودوستی	
Q3,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8, Q9, Q10, Q11, Q12, Q13, Q14, Q15	عضویت و مشارکت در گروه‌های دارای نظم افقی (باشگاه‌های ورزشی، اتحادیه‌های داوطلبی و ...) یکی از اشکال ضروری سرمایه اجتماعی است.	عضویت گروه‌های منظم	
Q1,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17, Q18, Q19	مشارکت در ارتباطات مدنی (باشگاه‌های ورزشی) بر ایجاد جوامعی دموکراتیک تأثیر می‌گذارد.	توسعه دموکراسی	

جدول ۲: کدگذاری داده‌های محتوای مصاحبه در بعد مشارکت ورزشی

کد محوری	کد باز	گزاره کلامی	کد مصاحبه شوندگان
مشارکت ورزشی	توسعه اعتماد	فعالیت‌های ورزشی (ورزش دانش آموزی، دانشگاهی، محلات و همگانی) در سطح سازمان یافته یا غیر سازمان یافته این قابلیت را دارند که می‌توانند باعث افزایش هنجارهایی نظیر اعتماد و تعامل متقابل در بین مردم شوند.	Q6,Q7,Q8,Q9,Q10, Q11,Q12,Q13,Q14, Q15,Q16,Q17,Q18, Q19
	انگیزش و روحیه اجتماعی	فعالیت‌های ورزشی (ورزش دانش آموزی، دانشگاهی، محلات و همگانی) در سطح سازمان یافته یا غیر سازمان یافته این قابلیت را دارند که می‌توانند باعث انگیزش، الهام بخشی و ایجاد روحیه اجتماعی شوند.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q16,Q17,Q18,Q19, Q20
	روابط دوستانه	فعالیت‌های ورزشی (ورزش دانش آموزی، دانشگاهی، سلامتی و همگانی) می‌توانند به ایجاد روابط دوستانه و ارتباطات اجتماعی کمک نمایند.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11,Q12, Q13,Q14
	اعتماد بین گروهی	فعالیت‌های ورزشی (ورزش دانش آموزی، دانشگاهی، سلامتی و همگانی) می‌توانند باعث ایجاد اعتماد بین گروه در شبکه‌های اجتماعی مختلف شوند.	Q1,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17
	هنجار مثبت اجتماعی	فعالیت‌های ورزشی (ورزش دانش آموزی، دانشگاهی، سلامتی و همگانی) می‌توانند باعث تقویت هنجارهای مثبت اجتماعی شوند.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q20
	اعتماد بین فردی	فعالیت‌های ورزشی (ورزش دانش آموزی، دانشگاهی، سلامتی و همگانی) می‌توانند باعث تقویت و تداوم اطمینان و اعتماد بین فردی شوند.	Q1,Q2,Q3,Q19,Q20
	امنیت محیطی	فعالیت‌های ورزشی (ورزش دانش آموزی، دانشگاهی، سلامتی و همگانی) می‌توانند باعث افزایش امنیت در محیط اجتماع شوند.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q20
	حصول اهداف مشترک	فعالیت‌های ورزشی (ورزش دانش آموزی، دانشگاهی، سلامتی و همگانی) می‌توانند باعث دستیابی آسانتر به اهداف مشترک در اجتماع شوند.	Q1,Q2,Q7,Q8,Q9,Q10, Q11,Q12,Q13,Q14, Q15,Q16,Q17
	امنیت درک شده	امنیت درک شده از محیط (همسایگی امن) با انجام فعالیت‌های بدنی و ورزشی در محلات و شهر مرتبط هستند.	Q11,Q13,Q14,Q19
	مبادله پاداش اجتماعی	ورزش با توجه به ماهیت فعالیتی و ارتباطی خود، باعث مبادله پاداش‌های اجتماعی میان افراد (مشارکت کننده یا تماشاچی) می‌شود.	Q1,Q2,Q3,Q16,Q17, Q18,Q19,Q20
	تحکیم روابط در شبکه غیررسمی	ورزش باعث تحکیم روابط در شبکه‌های اجتماعی غیر رسمی (دوستان و خانواده) می‌شود.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q15,Q16, Q17,Q18,Q19
	توجه به فعالیت فوق برنامه	علاقه‌مندی به مشارکت اجتماعی باعث تقویت توجه به فعالیت‌های فوق برنامه (فعالیت‌های ورزشی) در دوران نوجوانی و جوانی می‌شود و برعکس.	Q1,Q10,Q11,Q12, Q13,Q14,Q15,Q20
	یادگیری ارزش‌ها	ورزش (در مدارس، دانشگاه و محلات)، در جامعه به عنوان زمینه موثری برای یادگیری ارزش‌ها و باورهای مورد قبول و کسب ویژگی‌های منش مطلوب محسوب می‌شود.	Q1,Q2,Q9,Q11,Q14, Q15,Q18,Q19
	کار داوطلبانه	کسانی که به شبکه‌های اجتماعی غیررسمی (در مدارس و دانشگاه، محلات) بیشتری تعلق دارند، به‌طور معمول بیشتر به انجام کارهای داوطلبانه تمایل دارند.	Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8, Q9,Q10,Q11,Q12, Q13, Q14,Q17,Q18, Q19, Q20
	مشارکت شهروندی	شبکه‌های اجتماعی (مدارس و دانشگاه، محلات) به خاطر برخورداری از نظام غیر متمرکز (برنامه‌ریزی از پایین به بالا و افقی) سبب بیشتر شدن مشارکت شهروندان در فعالیت‌های اجتماعی می‌شود.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q16,Q17,Q18,Q19, Q20
	مشارکت‌های روزمره	در شبکه‌های اجتماعی (مدارس، دانشگاه‌ها، محلات) با تکیه‌ی عمده بر نقش افراد عضو (شهروندان)، اعتماد و مشارکت واقعی آنها در عرصه فعالیت و اقدامات روزمره، شکل می‌گیرد.	Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q16,Q17,Q18
	تحقق سرمایه اجتماعی	یکی از بسترهای شبکه‌ای که سرمایه اجتماعی می‌تواند در آن تحقق عینی پیدا کند وجود باشگاه‌های ورزشی در محلات است.	Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17, Q18,Q19

Q5,Q6,Q7,Q8,Q9, Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16	توسعه ورزش در سطوح پایین‌تر و ابعاد ملموس زندگی شهری (محلات) باعث پیشگیری از جرایم محلی و ایجاد امنیت در بین ساکنان محله می‌شود.	پیشگیری از جرم	
Q1,Q2,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q10,Q11,Q13,Q14, Q15,Q17,Q18,Q20	ایجاد باشگاه‌های ورزشی در محلات (فضایی برای ورزش، تعاملات اجتماعی و گفتگوی محله‌ای) ایجاد انگیزه و احساس اهمیت در شهروندان می‌کند.	ایجاد حس اهمیت	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q16,Q17,Q18,Q19, Q20	توسعه هر چه بیشتر نهادهای (شبکه‌های) اجتماعی نظیر سازمان‌های محلی (ورزشگاه‌ها و باشگاه‌های ورزشی) در محلات و برآیند آن (پرورش ورزشکاران در رده ملی)، حس تعلق اجتماعی و هویت محلی و ملی را در سطح محله، شهر و کشور تقویت می‌کند.	حس تعلق	
Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8, Q9,Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17,Q18, Q19,Q20	توسعه هر چه بیشتر نهادهای (شبکه‌های) اجتماعی نظیر ورزشگاه‌ها و باشگاه‌های ورزشی در محلات منجر به مشارکت اجتماعی بیشتر مردم می‌شود.	مشارکت اجتماعی	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q16,Q17, Q18,Q19	ورزش و امکانات ورزشی در محلات، مشارکت در پایین (مشارکت مردم محور) را گسترش می‌دهد.	مشارکت مردم محور	
Q1,Q5,Q6,Q7,Q8,Q9, Q10,Q11,Q12,Q13, Q14, Q15,Q16,Q17, Q18	استفاده از ورزش (مدارس، دانشگاه‌ها و محلات) می‌تواند یکی از راه حل‌های مناسب و مؤثر جهت حل مسائل از جمله کاهش جرم و ناهنجاری‌های اجتماعی باشد.	حل مسائل اجتماعی	
Q1,Q2,Q3,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q16,Q17,Q18,Q19	مشارکت دانش آموزی و دانشجویی در فعالیتهای ورزشی- تفریحی فوق برنامه، زمینه‌های گسترش شبکه‌های ارتباطات و ارتباط بیشتر با جامعه را فراهم می‌کند.	گسترش شبکه ارتباطی	
Q1,Q2,Q3,Q19,Q20	ورزش در نهادهای اجتماعی (مدارس، دانشگاه‌ها و در سطح محلات) احساس تعلق جمعی (احساس «ما» بودن) را افزایش می‌دهد.	حس ما بودن	
Q12,Q13,Q14,Q16, Q17,Q18,Q19,Q20	پذیرش هنجارها، اصول و ارزش‌های حاکم در ورزش، پذیرش اصول، ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی در جامعه را تسهیل می‌کند.	پذیرش ارزش‌های اجتماعی	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q19,Q20	یکی از کارکردهای پنهان مشارکت ورزشی، ایجاد شبکه‌های دوستان و ایجاد پیوند و همبستگی بین افراد در جوامع شهری است به‌عنوان یکی از ابعاد سرمایه اجتماعی است.	شبکه دوستان	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q15,Q16, Q17,Q18,Q19,Q20	از مهم‌ترین ویژگی‌های ورزش در اوقات فراغت، انجام فعالیتهای ورزشی گروهی و دسته جمعی می‌باشد که این خود عاملی برای درمان انزوای و رشد شخصیت اجتماعی می‌باشد.	درمان انزوای	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15	شرکت در ورزش و فعالیتهای ورزشی از طریق ساخت شبکه‌های ارتباطی گسترده و تعهدات و انتظارات متقابل برای ورزشکاران بستر مناسبی برای بهبود سرمایه اجتماعی فراهم می‌کند.	ساخت شبکه ارتباطی	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q16,Q17,Q18,Q19, Q20	شرکت در فعالیتهای ورزشی افراد را در موقعیتهای شبکه‌ای خاصی قرار می‌دهد که منابع ارتباط یا به عبارتی دارایی‌های ارتباطی آنها را افزایش می‌دهد.	دارایی ارتباطی	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q18,Q19,Q20	افراد از طریق فعالیتهای ورزشی با نگرش فرهنگی، ادراک شخصی و رفتارهای متفاوت می‌توانند به دیگر اجزای زندگی اجتماعی راه یابند.	توسعه ادراک شخصی	
Q1,Q2,Q3,Q11,Q12, Q13,Q14,Q19,Q20	فعالیت‌های اجتماعی از قبیل ورزش یک حس هویت اجتماعی به افراد می‌دهد که از رفتارهای ناهنجار اجتماعی جلوگیری می‌کند.	جلوگیری از رفتار ناهنجار	
Q1,Q2,Q3,Q6,Q7,Q8, Q9,Q10,Q11,Q12, Q13, Q14, Q20	یکی از منابع تولید کننده سرمایه اجتماعی، شرکت در فعالیتهای ورزشی یا عبارتی مشارکت ورزشی است.	منبع سرمایه اجتماعی	

Q4,Q5,Q6,Q7,Q8,Q9, Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17	ورزش و محیط‌های ورزشی فرصت‌هایی را برای افراد در برقراری رابطه با دیگران، تعاملات و پذیرفتن هنجارهای اجتماعی فراهم می‌آورد.	پذیرفتن هنجار اجتماعی
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q16,Q17,Q18,Q19, Q20,Q1,Q2,Q3,Q4, Q17,Q18,Q19	ارتباطات دوستانه، اعتماد به دوستان، اعتماد به همسایگان، روابط همسایگی و انجام فعالیت‌های داوطلبانه جزء مهمترین تبیین کننده‌های مشارکت ورزشی افراد هستند. ورزش بازتاب دهنده روابط اجتماعی جامعه است.	روابط همسایگی بازتاب رابطه
Q1,Q2,Q3,Q4,Q17, Q18,Q19	ورزش بازتاب دهنده روابط اجتماعی جامعه است.	بازتاب رابطه
Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8, Q9,Q10,Q11,Q18, Q19,Q20	ورزش بیان کننده نظام فرهنگی-اجتماعی جامعه ای است که از بستر آن برخاسته است.	نظام فرهنگی-اجتماعی
Q1,Q18,Q19,Q20	ورزش نقش مهمی در شکل گیری سرمایه اجتماعی دارد.	نقش اجتماعی ورزش
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q19,Q20	چگونگی گذران اوقات فراغت، بازتابی از سرمایه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی هر جامعه است.	اوقات فراغت
Q16,Q17,Q18,Q19, Q20	ورزش به عنوان بخش مهمی از زندگی برای کمک به هویت اجتماعی، حس تکامل، تعامل اجتماعی و سلامت در نظر گرفته می‌شود.	حس تکامل و سلامت
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q16,Q17,Q18,Q19, Q20	مصرف ورزش (تماشای ورزشی، مشارکت در ورزش، مصرف مجازی و مصرف کالاهای ورزشی) وسیله‌ای برای ارتقاء یکپارچگی اجتماعی، همکاری و تفاهم در بین و درون جوامع می‌باشد.	یکپارچگی اجتماعی
Q1,Q2,Q6,Q7,Q8,Q9, Q10,Q11,Q12,Q13, Q18,Q19,Q20	مصرف ورزش از طریق افزایش اعتماد به نفس، گسترش ارتباطات اجتماعی و افزایش اخلاق‌گرایی بر سرمایه اجتماعی تأثیر می‌گذارد.	اعتماد به نفس و اخلاق
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q16,Q17,Q18,Q19, Q20	مشارکت در ورزش و شبکه‌های اجتماعی ورزشی، آگاهانه شکل گرفته که افراد در آن با هم ارتباط متقابل داشته و در اثر این روابط متقابل پاداش‌های اجتماعی میان آنها مبادله می‌شود.	روابط متقابل
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q16,Q17,Q18,Q19, Q20	در ورزش دانش آموزی-دانشجویی، دانش آموزان و دانشجویان، اجتماعی شدن از طریق ورزش (مهارت‌های ارتباطی، تعاملات اجتماعی، اعتماد، پرورش و القای ارزش‌های اجتماعی و مسئولیت‌پذیری) را می‌آموزند.	اجتماعی شدن
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q16,Q17,Q18,Q19, Q20	غنی سازی اوقات فراغت با فعالیت‌های ورزشی و ورزش، انتقال ارزش‌ها، کاهش آسیب‌های اجتماعی و افزایش سرمایه اجتماعی از کارکردهای اجتماعی ورزشی در جامعه معاصر می‌باشند.	کارکردهای اجتماعی
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q16,Q17,Q18,Q19, Q20	ورزش دانش آموزی و دانشگاهی با ایجاد تجارب غنی اجتماعی و آموزش رقابت و همکاری در روابط انسانی و مسئولیت اجتماعی می‌تواند به عنوان یک جریان آموزشی، مهارت‌های روانی و اجتماعی فرد را افزایش دهد.	تجارب اجتماعی
Q1,Q2,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17, Q18	ورزش دانش آموزی زمینه را برای اجتماعی شدن دانش آموزان و آموختن مهارت‌های اجتماعی ایجاد می‌کند.	مهارت اجتماعی
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q20	ورزش دانش آموزی و فعالیت‌های ورزشی نیاز به تعامل که یک نیاز اجتماعی است، را برآورده می‌کند.	نیاز به تعامل
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q12,Q13,Q14, Q18,Q19,Q20	ورزش و تیم‌های ورزشی با ویژگی‌های خاص خود و محلات با توجه به روابط متقابل و شبکه‌های اجتماعی میان افراد، ارزش‌ها و منافع مشترک، بسترهای شبکه ای مناسبی برای توسعه سرمایه اجتماعی ایجاد می‌کنند.	ارزش و منافع مشترک

جدول ۳: کدگذاری داده‌های محتوای مصاحبه در بعد کانون هواداران تیم‌های ورزشی

کد محوری	کد باز	گزاره کلامی	کد مصاحبه شوندگان
کانون هواداران	سرمایه گذاری	کسانی که به شبکه‌های اجتماعی غیر رسمی (کانون هواداران) بیشتری تعلق دارند، بیشتر مایلند وقت و پول خود را به انجام دادن فعالیت‌های داوطلبانه اختصاص می‌دهند.	Q1,Q2,Q3,Q11, Q12, Q13,Q14,Q15, Q16, Q17,Q18,Q19, Q20
	مشارکت مردم محور	کانون‌های هواداران ورزشی در محلات و در سطح جامعه، مشارکت در پایین (مشارکت مردم محور) را گسترش می‌دهد.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q16,Q17,Q18
	کنش جمعی	کانون‌های هواداری ورزشی، انجمن‌های داوطلبی و باشگاه‌های ورزشی به‌مثابه قالب‌هایی هستند که کنش جمعی در آنها تبلور می‌یابد.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17, Q18,Q19
	تحقق سرمایه اجتماعی	کانون هواداری به عنوان بسترهای شبکه‌ای می‌باشند که سرمایه اجتماعی در آنها تحقق عینی پیدا می‌کند.	Q4,Q5,Q6,Q7,Q8,Q9, Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17, Q18,
	اعتماد اجتماعی	افرادی که به صورت داوطلبانه در سازمان‌های ورزشی (کانون هواداران و انجمن‌های داوطلبی) مشارکت دارند از میزان اعتماد اجتماعی بالاتری برخوردارند.	Q4,Q5,Q6,Q7,Q8,Q9, Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17, Q18,Q19
	حمایت عاطفی و فیزیکی	کانون‌های هواداری تیم‌های ورزشی به عنوان شبکه روابط اجتماعی و عضویت سازمانی، مجرای برای افزایش اعتماد، حمایت عاطفی، فیزیکی یا مالی می‌باشند.	Q5,Q6,Q7,Q8,Q9, Q10, Q17, Q18, Q19, Q20
	همکاری متقابل	کانون هواداران ورزشی تجارب مثبت، همکاری متقابل و رودرو، همکاری بده بستان و اعتماد را از طریق خلق شبکه‌های اجتماعی گسترش می‌دهند.	Q1,Q2,Q3,Q7,Q8,Q9, Q10,Q11,Q17,Q18, Q19,Q20
	شبکه روابط هدفمند	در کانون‌های هواداری ورزشی (به‌عنوان یک نهاد اجتماعی)، افراد بخاطر برخورداری از شبکه روابط کنش‌های هدفمند دارند و با همیاری و اعتماد متقابل می‌توانند به توسعه سرمایه اجتماعی در جامعه ورزشی و غیره کمک نمایند.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17, Q18
	رفتارهای مدنی	عضویت در کانون‌های هواداری ورزشی، پایبندی اعضا را به رفتارهای مدنی و دوری گزیدن از رفتارهای انحرافی را توسعه می‌دهد.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q20
	توسعه سرمایه اجتماعی	کانون‌های هواداری فوتبالی (به‌عنوان یک پایگاه اجتماعی) که بر اساس یکسری اصول، ارزش‌ها و هنجارهای مشترک و با نیت نועدوستی و هماهنگی و سازماندهی فعالیت‌های هواداری و پیشگیری از پرخاشگری و ساماندهی هواداران تیم‌های ورزشی و حمایت معنوی ورزشکاران بنا نهاده شده است، به توسعه سرمایه اجتماعی کمک می‌کند.	Q1,Q6,Q7,Q8,Q9,Q10, Q11,Q12,Q13,Q14, Q15,Q16,Q17,Q18, Q19
تعامات اجتماعی	انسجام تماشاگران	کانون‌های هواداری ورزشی (به‌عنوان یک نهاد اجتماعی) با برخورداری از کمیته‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و مرامنامه اخلاقی اعضا، می‌توانند به انسجام، همکاری تماشاگران و آرام سازی محیط‌های ورزشی کمک کنند.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7,Q8,Q9,Q10,Q11, Q12,Q13,Q14,Q15, Q16
	تعامات اجتماعی	کانون‌های هواداری ورزشی به‌عنوان یک نهاد اجتماعی با واگذاری مسئولیت‌ها باعث تقویت اعتماد، تعامات اجتماعی و انسجام بیشتر هواداران می‌شوند.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q7, Q8,Q13,Q14, Q15,Q16

جدول ۴: کدگذاری داده‌های محتوای مصاحبه در بعد ورزش قهرمانی

کد محوری	کد باز	گزاره کلامی	کد مصاحبه شونده‌گان
ورزش قهرمانی	حضور در جامعه	حضور ورزشکاران ملی در اجتماعات مختلف، یکی از نشانه‌های مهم در توسعه سرمایه اجتماعی هر جامعه است.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8, Q9,Q10,Q11,Q12,Q13,Q20
	نشاط اجتماعی	ورزش قهرمانی با ایجاد نشاط اجتماعی و حفظ میراث اجتماعی (پاسداشت پیشکسوتان و بزرگان ورزش، وجود موزه‌های ورزشی و تالار مشاهیر مختص ورزشکاران نخبه و آثار گردشگری ورزشی) به توسعه سرمایه اجتماعی کمک می‌کند.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8, Q9,Q10,Q11,Q12,Q13,Q14, Q16,Q17,Q18,Q19,Q20
	انسجام و وحدت بخشی	ورزش قهرمانی و پیروزی در میادین بین‌المللی با ایجاد انسجام و وحدت بخشی در جامعه بر ثبات و پایداری جامعه تأثیرگذار است.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8, Q9,Q10,Q11,Q12,Q13,Q14, Q15,Q16,Q17,Q18, Q20
	وحدت احساسی	وحدت احساسی که به‌وسیله ورزش قهرمانی (ملی یا تیم ورزشی شهر) ایجاد می‌شود، می‌تواند در ایجاد یا احیای هویت شهر یا کشور مؤثر واقع شود.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8, Q9,Q10,Q11,Q12,Q13,Q14, Q15,Q16,Q17,Q18,Q19,Q20
	کنش اجتماعی	ورزش قهرمانی با هدف دست‌یابی به یک توافق؛ باعث به‌وجود آمدن کنش اجتماعی مستقل و متمایز می‌شود.	Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8,Q9, Q10,Q11,Q12,Q13,Q14,Q15, Q16, Q17,Q18,Q19,Q20
	افزایش همدلی	ورزش قهرمانی و پیروزی در میادین بین‌المللی می‌تواند مکانیزم مناسبی جهت ارتقای سرمایه اجتماعی از طریق افزایش همدلی، انسجام، احترام متقابل، تحکیم پیوندهای اجتماعی، غرور ملی و هویت ملی و محلی در بین آحاد جامعه باشد.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8, Q9,Q10,Q12,Q13,Q14,Q15, Q16, Q17,Q18,Q19,Q20
	روحیه همبستگی ملی	ورزش قهرمانی با تحکیم ارزش‌های اجتماعی، تقویت روحیه همبستگی ملی، افزایش مشارکت سیاسی و رفاه اجتماعی، نقش مهمی در توسعه سرمایه اجتماعی دارد.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10,Q11, Q12, Q13, Q14, Q15, Q16, Q17, Q18, Q19
	اعتماد و مشارکت عمومی	تأثیر ورزش قهرمانی (فوتبال، والیبال، کشتی و...) بر سرمایه اجتماعی در قالب اشکال کلی سرمایه اجتماعی نظیر مشارکت عمومی، انسجام ملی و اعتماد عمومی بروز پیدا می‌کند.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q11,Q12, Q13, Q14, Q15,Q16,Q17,Q18,Q19, Q20
	نشاط و تحرک اجتماعی	ورزش قهرمانی و پیروزی در میادین بین‌المللی باعث نشاط و تحرک اجتماعی و یکپارچگی اجتماعی می‌گردد.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8, Q9,Q10,Q11, Q12, Q13, Q14,Q18,Q19,Q20
	زندگی اجتماعی	روابط بین ورزشکاران در یک تیم ورزشی نشان دهنده ویژگی‌های خاصی از زندگی اجتماعی (شبکه‌ها، هنجارها، اعتماد متقابل) می‌باشد.	Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8,Q9,Q10, Q11,Q12,Q13,Q14,Q15,Q16, Q17, Q18,Q19,Q20
تقویت همکاری	تیم‌های ورزش قهرمانی، با توجه به آشنایی نزدیک بازیکنان با یکدیگر منجر به تقویت همکاری می‌شود که لازمه آن اعتماد است.	Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16, Q17,Q18,Q19, Q20	

جدول ۵: کدگذاری داده‌های محتوای مصاحبه در بعد رسانه‌های ورزشی

کد مصاحبه شونده‌گان	گزاره کلامی	کد باز	کد محوری
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8,Q9,Q10,Q11,Q13,Q14,Q15,Q16,	رسانه‌های ورزشی در پخش مسابقات ورزشی از تلویزیون باعث افزایش ارتباطات رو در رو می‌شود.	ارتباطات رو در رو	رسانه‌های ورزشی
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10, Q11, Q12, Q13, Q14, Q15, Q16,Q17,Q18, Q19	استفاده از رسانه ورزشی می‌تواند در بهبود شبکه روابط اجتماعی (از طریق تفریح با اطرافیان، اطمینان داشتن از وعده‌های اطرافیان و فراهم کردن فرصت‌هایی برای عضویت در گروه‌های اجتماعی) مؤثر باشد.	بهبود شبکه روابط	
Q3,Q4,Q5,Q6,Q7,Q8, Q9, Q11, Q12, Q13, Q14,Q15, Q17, Q18, Q19,Q20	رسانه‌های جمعی ورزشی (نوشتاری و غیرنوشتاری) می‌توانند با ارائه گزارش‌های انتقادی از جامعه ورزش، اعتماد به نهادهای رسمی و غیررسمی ورزش را کاهش دهند و یا با انتشار گزارش‌های مثبت از همین نهادها، اعتماد آنها را افزایش دهند.	اعتماد به نهادها	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7, Q9, Q10, Q11, Q12, Q20	رسانه‌های ورزشی (تماشای ورزش از تلویزیون، مطالعه روزنامه‌های ورزشی) منابع مرجعی هستند که می‌توان با مراجعه به آنها از حقایق آگاهی پیدا کرد و نقش اوهام و احساس بی‌اعتمادی را کاهش داد.	کاهش بی‌اعتمادی	
Q2,Q3, Q6,Q7,Q8, Q9,Q10,Q12,Q13, Q14, Q15,Q16,Q19, Q20	رسانه‌های جمعی ورزشی می‌توانند با گنجاندن مطالب و اخباری در خصوص همکاری‌های اجتماعی، کمک به هموعان، شرکت در کارهای داوطلبانه و خیرخواهانه، نقش اجتماعی ورزش و مسائلی از این دست به افزایش دانش مخاطبان خود در این مسائل و افزایش اعتماد آنها و میزان عمل متقابل مخاطبین خود کمک کنند.	افزایش عمل اجتماعی	
Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10,Q11,Q12, Q13, Q14,Q15, Q16,Q18, Q19,Q20	رسانه‌های جمعی ورزشی با افزایش عمل متقابل اجتماعی (همیاری و علاقمند به کار کردن به صورت گروهی، کمک به دیگران به معنی کمک به خود در دراز مدت) می‌توانند به‌عنوان یکی از عوامل مؤثر در اجتماعی شدن نقش مؤثری ایفا نمایند.	عمل متقابل اجتماعی	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7, Q8,Q9,Q10, Q11, Q12,Q13, Q14, Q15, Q16,Q17,Q18, Q20	رسانه‌های جمعی ورزشی می‌توانند این آموزه را در میان مردم القاء کنند که «منافع خود را در عمل در جهت منافع جمعی (همیاری تعمیم یافته/ عمل متقابل) تعقیب کن».	تعقیب منافع جمعی	
Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10,Q11,Q12, Q13, Q14,Q15,Q16	رسانه‌های ورزشی با انتشار به موقع، درست و جامع اخبار و رویدادهای ورزشی و عدم سانسور اطلاعات و اخبار، می‌توانند دامنه سرمایه اجتماعی و به‌ویژه اعتماد اجتماعی را در افراد جامعه بهبود بخشند.	بهبود اعتماد اجتماعی	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6, Q7, Q8,Q9,Q10, Q11, Q12,Q13, Q14,Q15, Q16,Q17, Q18, Q19	رسانه‌های جمعی ورزشی با بازخوانی و بازاندیشی در مشکل و محتوای برنامه‌های خود می‌تواند به مضامین تقویت و گسترش سرمایه اجتماعی کمک نماید.	گسترش سرمایه اجتماعی	
Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10,Q11,Q12, Q13, Q14,Q15,Q16, Q17,Q18, Q19,Q20	رسانه‌های جمعی ورزشی می‌توانند خواسته‌ها و نیازهای ورزشی اقشار مختلف جامعه را به مسئولان و دست اندرکاران ورزش کشور انتقال و اعلام نمایند.	انتقال خواسته جامعه	

جدول ۶: کدگذاری داده‌های محتوای مصاحبه در بعد ورزش‌های آیینی

کد مصاحبه شوندگان	گزاره کلامی	کد باز	کد محوری
Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9, Q10,Q11,Q12,Q13, Q14, Q20 Q15,Q16,Q17,Q18, Q19,	وجود زورخانه‌ها، پهلوانان و افراد پیشکسوت در ورزش محلات و شهرها باعث افزایش غرور محلی، حس تعلق و انسجام گروهی می‌شود.	غرور، تعلق و انسجام گروهی	ورزش‌های آیینی
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17,Q18, Q19	بازتاب خصلت فرهنگی و اجتماعی ورزش را می‌توان در نمونه‌های ورزشی خاص (ورزش زورخانه) و نموده‌های آن در ارتباط نزدیک با جامعه مشاهده کرد.	بازتاب فرهنگی و اجتماعی	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17,Q18, Q19,Q20	ورزش زورخانه ای و کشتی پهلوانی با توجه به جایگاه آن در فرهنگ و جامعه ایرانی بستر مناسبی برای باز تولید ارزش‌هایی چون نعدوستی، اعتماد، داوطلبی، خیرخواهی و ... می‌باشند.	باز تولید ارزش‌ها	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17,Q18	کشتی پهلوانی به مثابه ورزش طبقه پایین و متوسط و یک نهاد مدنی (هم حضور پرشور مردم به منزله تماشاچی و هم ورزش نوجوان و جوانان و عامه مردم) در فرهنگ ایران، جایگاه هویتی و تولید کننده و اشاعه دهنده ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی جامعه ایران است.	اشاعه دهنده ارزشی	
Q1,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17,Q20	برگزاری دیدارهای ورزش خیرخواهانه و بشر دوستانه، مراسم گلریزان و غیره می‌تواند تامين کننده و تقویت کننده مسئولیت اجتماعی، همدلی، شفقت، تحکیم و ارتقاء دهنده ارزش‌های دینی و ملی باشد.	همدلی، شفقت	
Q1,Q2,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17,Q18, Q19,Q20	زورخانه‌ها (به عنوان یک پایگاه اجتماعی و میراث و سرمایه فرهنگی) به بازشناسی هویت فرهنگی و تعاملات اجتماعی محله‌های شهری (به عنوان پایه و بنیان اجتماع شهروندی) کمک می‌کند.	بازشناسی اجتماعی	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17,Q18, Q19,Q20	زورخانه‌ها به عنوان یک پایگاه اجتماعی می‌توانند به حفظ و احیای مناسبیت‌ها، آیین‌ها و میراث فرهنگی و بازتولید سرمایه اجتماعی - فرهنگی در محله‌های شهری کمک نمایند.	بازتولید سرمایه اجتماعی	
Q1,Q2,Q3,Q4,Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16, ,Q18, Q19,Q20	زورخانه‌ها به عنوان یک پایگاه اجتماعی با توجه به جذابیت، محبوبیت و مقبولیت ابعاد ظاهری و یا باطنی موجود در این ورزش در قومیت‌ها و اندیشه‌های مختلف تاثیر مثبت داشته و بر اعتماد، اتحاد و همگرایی ملی می‌افزاید.	اتحاد و همگرایی ملی	
Q1,Q2,Q3, Q5,Q6,Q7, Q8,Q9,Q10,Q11,Q12,Q13, Q14,Q15,Q16,Q17,Q18, Q19,Q20	زورخانه‌ها به عنوان یک پایگاه اجتماعی و با توجه به قدمت تاریخی فرهنگی چند هزار ساله و اصالت ایرانی این ورزش نقش مهمی در تحکیم هویت ملی دارد.	تحکیم هویت ملی	

یافته‌های حاصل از مصاحبه با خبرگان در بخش کیفی (جدول ۱-۶) نشان داد که شاخص‌های شناسایی شده مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جامعه شهری عبارتند از شاخص انجمن‌های داوطلبی (دانشگاه‌ها، جامعه)، شاخص مشارکت ورزشی (ورزش دانش آموزی، دانشگاهی، همگانی و محلات)، شاخص کانون هواداران تیم‌های ورزشی، شاخص ورزش قهرمانی (ملی، بین‌المللی)، شاخص رسانه‌های ورزشی و شاخص ورزش‌های آیینی (زورخانه، بومی محلی و کشتی پهلوانی).

بررسی روایی و پایایی ابزار

قبل از بررسی مدل اقدام به بررسی روایی و پایایی ابزار شد. یکی از معیارهای متداول که روایی همگرا را مورد بررسی قرار می‌دهد شاخص AVE است. شاخص AVE نشان دهنده میانگین واریانس اشتراک گذاشته شده بین هر متغیر با سؤالات خود می‌باشد که برای تمامی ۶ متغیر برونزا مقدار AVE بیشتر از ۰/۵ می‌باشد که قابل قبول است. معیار دیگری که برای بررسی مدل‌های اندازه‌گیری حائز اهمیت می‌باشد، روایی واگراست که در سنجش ابزار تحقیق حاضر همبستگی هر یک از مؤلفه نسبت

به متغیر خود بیش از همبستگی آنها با دیگر مؤلفه‌ها می‌باشد، از این رو می‌توان گفت که متغیرهای پژوهش، تعامل بیشتری با شاخص‌های خود دارند تا با متغیرهای دیگر بنابراین روایی واگرا مدل در حد قابل قبولی می‌باشد. جهت بررسی پایایی ابزار پژوهش از ضرایب آلفای کرونباخ و گاتمن استفاده شد که پایایی شاخص در خصوص تمامی سازه‌ها وجود دارد زیرا تمامی ضرایب بالاتر از ۰/۷ می‌باشند.

اکنون روابط بین متغیرهای انجمن‌های داوطلبی، مشارکت ورزشی، کانون هواداران تیم‌های ورزشی، ورزش قهرمانی، رسانه‌های ورزشی و ورزش‌های آیینی با متغیر توسعه سرمایه‌های اجتماعی از طریق ورزش بررسی می‌شود. لازم به ذکر است که بخش ساختاری بر خلاف مدل‌های اندازه‌گیری، به متغیرهای آشکار وابسته نیست و تنها متغیرهای پنهان همراه با روابط میان آنها بررسی می‌گردد. نخست در رابطه با آزمون کفایت نمونه پرداخته و سپس به برازش مدل می‌پردازیم:

جدول ۷: شاخص KMO و آزمون کرویت بارتلت برای متغیر ورزش‌های آیینی

شاخص کایزر مایر اولکین		۰/۷۲۹
آزمون بارتلت	تقریبی از آماره کای دو	۶۸۰۸۵/۶۰
	درجه آزادی	۶۳۳۸
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰

بر اساس جدول ۷ می‌توان گفت که میزان شاخص KMO بالاتر از ۰/۶ بوده و به این ترتیب کفایت نمونه‌گیری وجود دارد، همچنین میزان سطح معنی‌داری آماره بارتلت کمتر از پنج صدم می‌باشد که بیانگر مناسب بودن ساختار داده‌ها برای انجام برازش مدل ساختاری است، به این معنا که وجود ارتباط مناسب بین ساختار داده‌ها تأیید می‌شود. با استفاده از آزمون تحلیل عاملی تأییدی اقدام به بررسی مناسب بودن گویه‌های شناسایی شده ابزار گردید که نتایج آن همه نشانگرهای سازه‌های مورد مطالعه به دلیل بیشتر بودن مقدار آماره t از ۱/۹۶ و نیز بیشتر بودن مقادیر بارهای عاملی از ۰/۴، از اهمیت لازم برای اندازه‌گیری سازه‌ی خود برخوردار بودند و به درستی شناسایی شده‌اند. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی برای شاخص‌های شناسایی شده مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی نشان داد که میزان اشتراکات سؤالات (ضرایب تعیین سؤالات) بالاتر از ۰/۵ است و نیازی به حذف سؤالات نمی‌باشد. میزان تبیین واریانس شاخص‌های شناسایی شده نیز توسط سؤالات در حدود ۷۶ درصد می‌باشد.

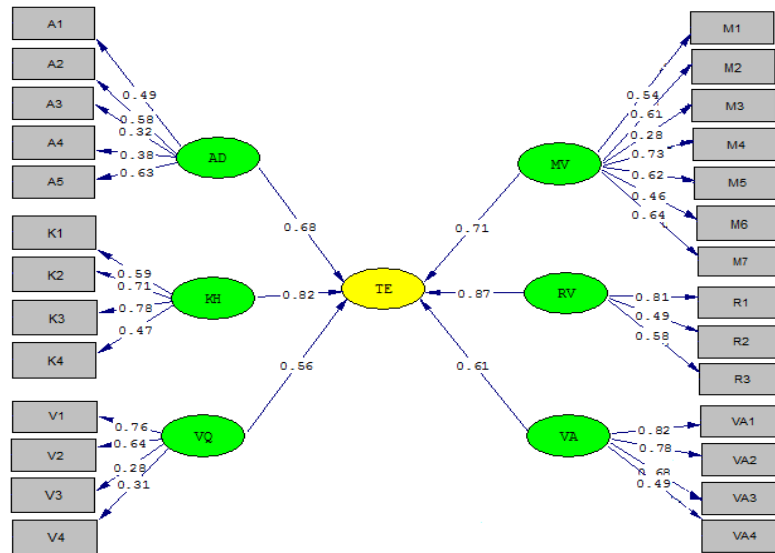
آزمون برازش مدل شاخص‌های مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جامعه شهری: حال به برازش مدل ساختاری می‌پردازیم. جزئیات برازش مدل ساختاری در جدول ۹ بیان شده است:

جدول ۸: جدول روابط میان سازه‌ها بر اساس مدل مفهومی مطرح شده

روابط میان سازه	ضریب تأثیر	نسبت بحرانی	سطح معنی‌داری
تأثیر انجمن‌های داوطلبی بر سرمایه‌های اجتماعی	۰/۶۸	۱۱/۱۰	***
تأثیر مشارکت ورزشی بر سرمایه‌های اجتماعی	۰/۷۱	۱۳/۳۴	***
تأثیر کانون هواداران بر سرمایه‌های اجتماعی	۰/۸۲	۱۶/۲۳	***
تأثیر ورزش قهرمانی بر سرمایه‌های اجتماعی	۰/۵۶	۱۰/۵۳	***
تأثیر رسانه‌های ورزشی بر سرمایه‌های اجتماعی	۰/۸۷	۱۷/۱۸	***
تأثیر ورزش آیینی بر سرمایه‌های اجتماعی	۰/۶۱	۱۰/۸۹	***

*** سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۰۱

بر اساس جدول ۸ ملاحظه می‌شود که متغیرهای انجمن‌های داوطلبی، مشارکت ورزشی، کانون هواداران تیم‌های ورزشی، ورزش قهرمانی، رسانه‌های ورزشی و ورزش‌های آیینی با اطمینان ۹۹ درصد (مقادیر آماره t بزرگتر از ۳ است) بر متغیر وابسته توسعه سرمایه‌های اجتماعی از طریق ورزش تأثیرگذار بوده و میزان تأثیرگذاری آنها به ترتیب برابر $۰/۶۸$ ، $۰/۷۱$ ، $۰/۸۲$ ، $۰/۵۶$ ، $۰/۸۷$ و $۰/۶۱$ می‌باشند.

شکل ۱: نمودار ضرایب تأثیر بین متغیرهای پژوهش

در جدول ۹ RMSEA و RMR شاخص‌های بدی برازش مدل هستند که RMSEA باید کمتر از $۰/۰۹$ و RMR باید کمتر از $۰/۰۷$ باشند. همچنین AGFI، GFI و CFI شاخص‌های خوبی برازش مدل هستند و میزان آن بهتر است بیشتر از $۰/۹$ باشد و در کل هر چقدر به مقدار یک نزدیک‌تر باشند بهتر است.

جدول ۹: شاخص‌های برازش مدل ساختاری

RMSEA	CFI	AGFI	GFI	RMR
$۰/۰۸۴$	$۰/۹۴۰$	$۰/۹۱۴$	$۰/۹۲۸$	$۰/۰۶۸$

با توجه به نتایج جدول ۹ ملاحظه می‌شود که با توجه به میزان این پنج شاخص مدل ساختاری از برازش مناسبی برخوردار است.

معیار اساسی برای برازش مدل‌های ساختاری R^2 است. این شاخص نشان از تأثیر سازه‌های برون‌زا (متغیرهای مستقل) بر درون‌زا (متغیرهای وابسته) دارد. مقادیر $۰/۱۹$ ، $۰/۳۳$ و $۰/۶۷$ به ترتیب مقادیر ضعیف، متوسط و قوی به‌شمار می‌آیند. معیار Q^2 شاخص دیگری است که قدرت پیش‌بینی مدل را می‌سنجد. مدلی که دارای برازش قابل قبولی هستند باید قادر به پیش‌بینی شاخص‌های مربوط به سازه‌های درون‌زا باشند. در مورد این شاخص مقادیر $۰/۰۲$ ، $۰/۱۵$ و $۰/۳۵$ نشان از قدرت ضعیف، متوسط و قوی دارد (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲) (جدول ۱۰):

جدول ۱۰: شاخص R^2 و معیار Q^2 برای متغیرهای پژوهش

متغیرها	انجمن‌های داوطلبی	مشارکت ورزشی	کانون هواداران	ورزش قهرمانی	رسانه‌های ورزشی	ورزش آیینی
R^2	۰/۷۱۵	۰/۷۸۱	۰/۶۹۲	۰/۸۱۲	۰/۷۴۲	۰/۵۸۳
Q^2	۰/۴۱۳	۰/۳۹۱	۰/۲۸۴	۰/۴۰۳	۰/۴۳۱	۰/۲۷۱

با توجه به جدول ۱۰ مشاهده می‌شود بر اساس این شاخص، همه متغیرهای برون‌زا به غیر از متغیر برون‌زای ورزش آیینی بر متغیر درون‌زای توسعه سرمایه اجتماعی به‌طور قوی مؤثر بوده و همچنین این شاخص بیان‌کننده تأثیر متوسط متغیر ورزش آیینی بر متغیر توسعه اجتماعی است. همچنین شاخص Q^2 برای متغیرهای برون‌زای کانون هواداران و ورزش آیینی بیشتر از ۰/۱۵ می‌باشد که نشان می‌دهد این متغیرها در پیش‌بینی متغیر وابسته، متوسط هستند و برای مابقی متغیرها بیشتر از ۰/۳۵ می‌باشد به این معنی که متغیرهای برون‌زا در پیش‌بینی متغیر وابسته، قوی هستند و برازش مدل مناسب مدل ساختاری پژوهش را تا حدودی تأیید می‌کند.

معیار GOF مربوط به بخش کلی مدل‌های معادلات ساختاری است. بدین معنی که با استفاده از این معیار پژوهشگر می‌تواند پس از بررسی برازش بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل پژوهش، برازش بخش کلی را مورد بررسی قرار دهد (جدول ۱۱):

جدول ۱۱: مقادیر اشتراکی متغیرهای برون‌زا

متغیر	مقدار اشتراک	متغیر	مقدار اشتراک
انجمن‌های داوطلبی	۰/۴۲۳	ورزش قهرمانی	۰/۳۸۶
مشارکت ورزشی	۰/۳۹۱	رسانه‌های ورزشی	۰/۴۳۶
کانون هواداران	۰/۴۰۱	ورزش آیینی	۰/۳۶۲

به این ترتیب با میانگین‌گیری مقادیر جداول ۱۰ و ۱۱ با استفاده از فرمول GOF داریم:

$$GOF = \sqrt{0.721 * 0.4} = 0.537$$

نتایج محاسبات نشان داد که ارزیابی کلی مدل با استفاده از شاخص GOF نشانگر برازش قوی مدل است.

بحث و نتیجه‌گیری

شناسایی شاخص‌های مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جامعه شهری نشان داد که این شاخص‌ها عبارتند از مؤلفه انجمن‌های داوطلبی (دانشگاه‌ها، جامعه)، مؤلفه مشارکت ورزشی (ورزش دانش‌آموزی، دانشگاهی، همگانی و محلات)، مؤلفه کانون هواداران تیم‌های ورزشی، مؤلفه ورزش قهرمانی (ملی، بین‌المللی)، مؤلفه رسانه‌های ورزشی و مؤلفه ورزش‌های آیینی (زورخانه، بومی محلی و کشتی پهلوانی).

سرمایه اجتماعی در جوامع شهری به روابط اجتماعی اطلاق می‌شود که منافع بالقوه را در سطح شهر برای ساکنان آن ایجاد نموده و باعث کارایی بیشتر اجتماع شهری می‌گردد (نری و ویل، ۲۰۱۶). وجود سرمایه‌ی اجتماعی کلید استقرار جامعه‌ی مدنی و حیات شهروندی است و فقدان سرمایه‌ی اجتماعی مانع اساسی بر تأسیس و استقرار آن است. جوامع دارای این نوع سرمایه بستر مناسبی بر ای شکل‌گیری جامعه‌ی مدنی توانمند، پاسخ‌گو و کارآمد فراهم می‌سازند. اما در مقابل، تهی شدن یک جامعه از سرمایه‌ی اجتماعی به ناکارآمدی بسیاری از سیاست‌ها و طرح‌های پیشنهادی در حوزه‌ی برنامه‌ریزی منجر می‌شود. سرمایه اجتماعی عمدتاً مبتنی بر عوامل فرهنگی و اجتماعی است. وجوه گوناگون پیوندها، همکاری، اعتماد متقابل و ارتباطات میان اعضای یک شبکه موجب تحقق اهداف اعضا می‌شود (جدی، ۲۰۱۴). علاوه بر این سرمایه اجتماعی برای برنامه‌های

توسعه توفیق آفرین است. وجود سرمایه اجتماعی، بستر مناسبی برای بهره‌وری سرمایه انسانی و اقتصادی و فیزیکی است و برعکس نبود سرمایه اجتماعی، اثربخشی سایر سرمایه‌ها را در دست‌یابی به توسعه منتفی می‌کند و بدون سرمایه اجتماعی، طی کردن راه‌های توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی، ناهموار و مشکل می‌شود (فراهانی، ۱۳۹۶). پذیرش این مفهوم به‌عنوان یک نوع سرمایه در سطح مدیریت کلان توسعه کشورها می‌تواند شناخت جدیدی را از سیستم‌های اقتصادی - اجتماعی ایجاد کرده و دولت مردان را در هدایت بهتر جامعه به سمت توسعه یاری رساند (گیو و همکاران^۱، ۲۰۱۴). سرمایه اجتماعی، بخشی از محیط اجتماعی است که ترکیبی از عناصر مختلف مانند شبکه‌های اجتماعی، هنجارها و ارزش‌های اجتماعی، اعتماد و منابع مشترک می‌باشد. می‌توان گفت سرمایه اجتماعی یک ویژگی متراکمی است که می‌تواند به توصیف صفات سیستم اجتماعی کمک کند (میگنون و همکاران^۲، ۲۰۱۱). در دنیای ورزش به خاطر ضرورت تصمیم‌گیری‌های فوری و تحرک و پویایی، ورزشکاران در فرصت‌های مناسب و مطلوب برای پرورش شخصیت خود قرار می‌گیرند، این‌گونه فرصت‌های تربیتی به‌صورت نیروهای سازنده می‌تواند در جهت پرورش ارزش‌های اجتماعی و القاء معنای زندگی اجتماعی به کار رود (نمازی‌زاده، ۱۳۸۲). شاید مهم‌ترین نقشی که تربیت بدنی و ورزش در انجام وظایف خود ایفا می‌کند اهمیت آن در شکل‌گیری شخصیت، بروز استعدادها، نهفته و رشد عقلی، روحی، بدنی و اجتماعی نوجوانان باشد که آنها را به‌عنوان افرادی مفید و خدمتگزار برای جامعه پرورش می‌دهد (جوانمرد و نوابخش، ۱۳۹۵). ورزش این امکان را به شخص می‌دهد که با شجاعت و اعتماد به نفس با زندگی روبرو شده و احساس کفایت را در خود برای مشارکت در نظم اجتماعی رشد دهد. بالاتر از همه این‌که از طریق ورزش می‌توانیم به شخص کمک کنیم تا از خود، تصویری را که هماهنگ با انتظارات و مسئولیت‌های یک نظم اجتماعی آزاد باشد را بسازد. نظمی که در آن هر عضو باید یاد بگیرد که بار آزادی را تحمل کند و به‌عنوان یک شخصیت مستقل، در دنیایی با ارزش‌های مشترک هدفدار زندگی کند (خداداد و همکاران، ۱۳۹۵). در نتیجه ورزش، درک عمیقی از طبیعت انسان و استعدادهای او و توانایی برای تشخیص ارگانیزم دارای شخصیت منحصر به فردی را که در تلاش برای بدست آوردن راه خود در این دنیای پیچیده است طلب می‌کند (قانع، ۱۳۹۴).

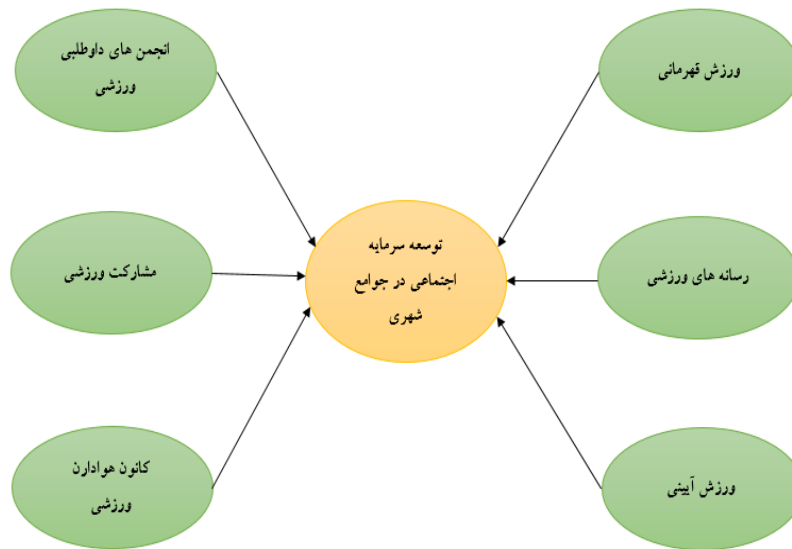
پژوهش‌های زیادی به نقش و اهمیت سرمایه اجتماعی و کارکردهای آن در سازمان‌ها و جوامع انسانی اشاره داشته‌اند. مرادی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان نقش ورزش در توسعه ارتباطات میان فرهنگی و اجتماعی دریافتند که عوامل هستند که می‌توانند باورها، نگرش‌ها و عملکرد را تحت تأثیر قرار دهند. یکی از این عوامل ورزش است. جشنواره‌ها و فعالیت‌های ورزشی تظاهرات سازمان‌های اجتماعی است و به‌عنوان عوامل مؤثر بر شکل‌گیری سیاست‌ها و روابط خارجی می‌تواند شامل فعالیت‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی و ارتباطی باشد و اثرات زیادی را به همراه داشته باشد. مسابقات ورزشی نقش مهمی در درک مشارکت و هم‌افزایی در میان مردم، پاسخ‌گویی و ایجاد توانایی‌های اجتماعی، تقویت ارتباطات اجتماعی، تقویت همبستگی و مشارکت اجتماعی، ارتقاء سلامت روحی و جسمی توسعه اخلاق اجتماعی و انسانی، تقویت و ارتقای منابع اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و انسانی، گسترش روابط میان ملل و ارتباطات فرهنگی متقابل و افزایش درک متقابل و گسترش صلح است. غفاری و انق (۱۳۹۷) در پژوهشی دریافتند که متغیرهای مداخله مدنی، مشارکت و فعالیت سیاسی، شعاع ارتباطات، ارتباط معنی‌دار وجود داشته است. اما بین متغیرهای امنیت محلی، تصور مثبت به محله، بده و بستان، عضویت انجمن و نوع ارتباطات رابطه معنی‌داری با متغیر وابسته وجود داشته است. هم‌چنین هر چه محلات از کیفیت زندگی بالاتری برخوردار باشند میزان سرمایه اجتماعی درون گروهی آنها کاهش می‌یابد و بر عکس میزان سرمایه اجتماعی برون گروهی افزایش می‌یابد. کریمیان و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی دریافتند که فعالیت ورزش و فعالیت‌های بدنی در اوقات فراغت و شرکت فرد در فعالیت‌های گروهی و عضویت در آنها شرایطی را فراهم می‌سازد تا فرد با تعامل و برقراری ارتباط با سایر افراد و احساس تعلق به گروه، منافع و مصالح جمع را محترم شمرد. فعالیت این چنینی می‌تواند باعث افزایش سطح سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های آن گردد نظیر، هنجارهای اجتماعی و مشارکت افراد. نوغانی (۱۳۹۶) در پژوهشی نشان داد که کیفیت زندگی شهروندان با سرمایه

1. Gu et al.,

2. Mignone et al.,

اجتماعی در شهر مشهد ارتباط دارد. ریاحی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی دریافتند که سرمایه اجتماعی در بین روستاییان در سطح متوسطی می‌باشد و متغیر سن، سطح اراضی، رضایت کلی از زندگی، درصد درآمد از شغل اصلی بر سرمایه اجتماعی آنان مؤثر بوده است. همچنین داری و همکاران (۲۰۱۷) نیز نشان دادند که سرمایه اجتماعی برای فعالیت‌های سازمان‌های ورزشی مهم است و حسی قوی از تعلق و حمایت متقابل به‌ویژه برای اعضای باشگاه‌ها فراهم می‌کند و یک پایگاه قدرت در سطح محلی، منطقه‌ای و ملی به‌وجود می‌آورد. به‌علاوه، سرمایه اجتماعی هم در سطح فردی و هم در سطح جمعی، با بالابردن مهارت‌های فردی و منجر به توسعه سرمایه انسانی می‌شود. الینگر و همکارانش (۲۰۱۷) دریافتند که انجام سرمایه‌گذاری سازمانی در سرمایه اجتماعی تأثیر قابل توجهی بر تعهد کارکنان، عملکرد شغلی و رفتار شهروند سازمانی دارد. نری و ویل (۲۰۱۶) دریافتند که میزان بالایی از سرمایه‌گذاری در سرمایه اجتماعی موجب ایجاد شبکه‌های ارتباطی نزدیک بین دانشجویان خارجی و دانشجویان بومی این کشور می‌شود. همچنین نتایج تجربی این مطالعه نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی با عملکرد تحصیلی دانشجویان ارتباطی نداشته بلکه با بهزیستی و رفاه آنها مرتبط است.

با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر و همچنین ادبیات تحقیق می‌توان نتیجه گرفت که مسئولین جوامع شهری برای این که بتوانند انسجام، اتحاد و همبستگی افراد تشکیل دهنده جامعه را بیشتر نمایند تا به اثرات مثبت آن نظیر بهبود کیفیت زندگی اجتماعی، افزایش اعتماد اجتماعی و... دست یابند می‌توانند با برنامه‌ریزی درست در جهت توسعه سرمایه اجتماعی گامی مؤثر در این جهت بردارند و با شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی که یکی از آنها نقش ورزش می‌باشد می‌توانند دستیابی به این مهم را سریع‌تر نمایند. با توجه به ادبیات و یافته‌های پژوهش مبنی بر برآزش مطلوب مدل توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جوامع شهری می‌توان نتیجه گرفت که در جهت گسترش رفتارهای مدنی و اجتماعی مثبت در جامعه شهری می‌توان از نقش‌های ورزش در قالب توسعه انجمن‌های داوطلبی (دانشگاه‌ها، جامعه)، تسهیل مشارکت ورزشی (ورزش دانش‌آموزی، دانشگاهی، همگانی و محلات)، ایجاد و حمایت از کانون هواداران تیم‌های ورزشی، حمایت و برنامه‌ریزی برای ورزش قهرمانی (ملی، بین‌المللی)، تدوین خوراک مناسب برای رسانه‌های ورزشی و توجه به ورزش‌های آیینی (زورخانه، بومی محلی و کشتی پهلوانی) بهره گرفت و از این طریق آثار سرمایه اجتماعی نظیر بهبود ارتباطات، توسعه اعتماد، اطمینان، کیفیت زندگی، انسجام، شفقت، احترام، اتحاد و... را در جامعه شهری مشاهده نمود. بنابراین با توجه به مطالب و یافته پژوهش حاضر می‌توان نتیجه گرفت که ورزش با تمام کارکردهای مثبت و اثرات اجتماعی خود می‌تواند در همه جنبه‌های اجتماعی بر توسعه سرمایه اجتماعی جوامع شهری مؤثر باشد و باید به نقش و اهمیت ورزش در جوامع شهری توجه ویژه‌ای داشت همچنین عدم توجه به نقش ورزش بر توسعه سرمایه اجتماعی در مناطق شهری و حتی در سطوح ملی، مانع از ایجاد جو اعتماد دو جانبه گردیده و منجر به اتلاف نیروی انسانی و انرژی اجتماعی می‌شود که در سایه نابرابری‌های اجتماعی در اثر توزیع نابرابر منابع نمی‌توان مسیر توسعه پایدار و توسعه پایدار اجتماعی را طی نمود. همچنین در نهایت می‌توان نتیجه گرفت که ورزش یکی از عناصر عمده و مهم در جامعه دموکراتیک است. ورزش‌های مختلف می‌توانند به‌عنوان عامل ایجاد کننده وفاداری شهری و ملی و انجام وظایف میهنی و حس وطن پرستی به‌کار گرفته شوند. تشریک مساعی و مشارکت در کسب پیروزی و عملکردهای موفقیت آمیز دارای اثر دموکراتیکی است که باعث افزایش فهم و مشارکت آحاد ملت در عزم ملی و اجتماعی می‌گردد و در ایجاد رابطه هماهنگ بین شرکت کنندگان و گروه‌های مختلف حامی و مشوق از قبیل تماشاچیان و اعضاء باشگاه‌های ورزشی نقش مؤثری دارد. متفکران تربیتی در ورزش بر این باورند که ورزش درس زندگی است و گروه‌های ورزش، انسان را برای زندگی اجتماعی مفید و سازنده آماده می‌کند. شکل ۲ مدل نهایی پژوهش بر اساس یافته‌های اصلی تحقیق را نشان می‌دهد:

شکل ۲: مدل نهایی عوامل مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جامعه شهری

منابع

- پاتنام، روبرت (۱۳۸۰). دموکراسی و سنت‌های مدنی: تجربه‌ی ایتالیا و درس‌های برای کشورهای در حال گذار، ترجمه محمد تقی دلفروز، تهران، نشر روزنامه اسلام.
- جوانمرد، کمال؛ نوابخش، مهرداد (۱۳۹۵). «بررسی جامعه‌شناختی کارکرد ورزش بر انسجام اجتماعی در ایران دهه هشتاد (مورد مطالعه کرمان)»، مطالعات علوم اجتماعی ایران، سال یازدهم، شماره چهل و یکم، ۳۷-۵۳.
- حقیقتیان، منصور؛ حیدرخانی، هابیل (۱۳۹۶). «بررسی رابطه ابعاد سرمایه اجتماعی و دیدگاه شهروندان نسبت به توسعه شهری (مورد مطالعه شهر کرمانشاه)»، مجله مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال پنجم، شماره ۲۰.
- خداداد کاشی، فرهاد؛ کریم‌نیا، الهام (۱۳۹۵). «بررسی تأثیر عامل‌های اقتصادی و اجتماعی بر موفقیت ورزشی کشورها در بازی‌های المپیک (۱۹۹۶-۲۰۱۲)»، فصلنامه تحقیقات مدل‌سازی اقتصادی، شماره ۲۵، پاییز ۹۵.
- ریاحی، وحید؛ جمشیدی، علیرضا؛ جمینی، داود؛ چراغی، رامین (۱۳۹۶). «بررسی و ارزیابی سرمایه اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در بین روستاییان (مطالعه موردی: منطقه اورامانات استان کرمانشاه)»، مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی - ۱۳۹۲ - دوره ۲، شماره ۲، ۱-۲۴.
- شریفیان‌ثانی، مریم (۱۳۹۵). «سرمایه اجتماعی، مفاهیم اصلی و چهارچوب نظری»، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال اول، شماره ۲، نشر دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی.
- غفاری و غلامرضا و انق، نازمحمد (۱۳۹۷). «بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی مردم گنبدکاووس، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه‌ریزی رفاه اجتماعی دانشگاه تهران.
- فراهانی، حسین؛ عینالی، جمشید؛ سمیه، عبدلی (۱۳۹۶). «ارزیابی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه نواحی روستایی مطالعه موردی؛ دهستان مشهد میقان شهرستان اراک»، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی سال سیزدهم، شماره ۲۹.
- فوکویاما، فرانسیس (۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی و جامعه‌ی مدنی، در سرمایه اجتماعی: اعتماد، دموکراسی و توسعه، گردآوری کیان تاجبخش، ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان، تهران: نشر شیرازه.
- فیروزآبادی، سیداحمد (۱۳۸۴). بررسی رابطه‌ی سرمایه اجتماعی و عوامل مؤثر بر شکل‌گیری آن، پایان‌نامه‌ی دکتری جامعه‌شناسی، دانشکده‌ی علوم اجتماعی دانشگاه تهران، راهنما: محمد جواد ناطق پور.

- فیلد، جان (۱۳۸۵). *سرمایه اجتماعی*، ترجمه جلال متقی، تهران: مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی.
- قانع سنگ، آتش (۱۳۹۴). «بررسی نقش سرمایه روانشناختی بر سرمایه اجتماعی دانشجویان تربیت‌بدنی دانشگاه‌های مشهد»، پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، سال چهارم، زمستان شماره ۳ (۱۵ پیاپی)، ۱۰۶-۱۱۵.
- کریمیان، جهانگیر؛ آقاسینی، تقی؛ شکرچی‌زاده، پریوش؛ شریفیان، مرضیه؛ موسوی نافچی، سیدمرتضی (۱۳۹۶). «بررسی نقش اوقات فراغت مبتنی بر فعالیت‌های بدنی بر سرمایه اجتماعی (هنجارهای اجتماعی، مشارکت) اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان»، مجله تحقیقات نظام سلامت، دوره ۹، شماره ۱، ۱۱۶۷-۱۱۷۷.
- مرادی، سالار؛ خالدیان، محمد؛ مصطفایی، فردین (۱۳۹۷). «نقش ورزش در توسعه ارتباطات میان فرهنگی و اجتماعی، مدیریت ارتباطات در رسانه‌های ورزشی»، مقاله ۷، دوره ۱، شماره ۴، تابستان ۱۳۹۳، ۵۵-۶۰.
- نمازی‌زاده، مهدی (۱۳۸۲). *مبانی روانی - اجتماعی در یادگیری مهارت‌های ورزشی*، تهران: انتشارات بامداد.
- نوغانی، محسن (۱۳۹۶). «تأثیر نابرابری سرمایه فرهنگی بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان پیش دانشگاهی در دست‌یابی به آموزش عالی»، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۲۳، ۷۱-۱۰.
- Bourdieu, Pierre (2001), *Distinction: A Social Critique of the Judgments of the Taste*, Translated by Richard Nice, London, Routledge.
- Coleman, J.S., Hoffer, T (2008), *public and private high school: the impact of communities*, New York. Basic Books.
- Darcy, S., Maxwell, H., Edwards, M., Onyx, J., & Sherker, S (2017). "More than a sport and volunteer organization: Investigating social capital development in a sporting organization". *Sport Management Review*, Available online 28 February 2017. (In Press).
- Ellinger, A.E., et al (2017). "Influences of organizational investments in social capital on service employee commitment and performance". *Journal of Business Research*, 1-10.
- Gu, J., Zhang, Y., Liu, H (2018). "Importance of social capital to student creativity within higher education in China". *Thinking Skills and Creativity*, 12, 14-25.
- Jeddi, S (2014). "Social Capital of Mobile Workers: An Emerging Risk Factor?", *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 109, 536 – 540.
- Mignone, J., Elias, B., Hall, M (2011). "Validation of a Culturally Appropriate Social Capital Framework to Explore Health Conditions in Canadian First Nations Communities", *The International Indigenous Policy Journal*, 3(1), 1-18.
- Neri, F.V., Ville, S (2016). "Social capital renewal and the academic performance of international students in Australia", *Journal of socio-Economics*, 37(4), 1515-1538.
- Storberg, Julia (2002), "The Evolution of Capital Theory: A Critique of a Theory of Social Capital and Implications for HRD", *Human Resource Development Review*, 1(4), 468-499.

به این مقاله این گونه استناد کنید:

توکل، مهدی؛ فهیم دوین، حسن؛ اسماعیل‌زاده، محمدرضا؛ پیمانی‌زاد، حسین (۱۳۹۹). «شناسایی و تبیین شاخص‌های مؤثر بر توسعه سرمایه اجتماعی از طریق ورزش در جامعه شهری و ارائه مدل»، پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، ۱۰ (۲۰):